

10872

LUBELSKIE

1. Obiekt

KLASZTORNY PAULINÓW, ob.

2. Czas powstania

1739-80

3. Miejscowość

W Ł O D A W A

12211 KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. LUDWIKA

4. Adres

ob. 4 Listopadu
Włodawa ul. Świerczewskiego

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo chełmskie

gmina Włodawa

pow. WŁODAWA

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna przed 1.VI.1975

województwo lubelskie

powiat włodawski

8. Właściciel i jego adres:

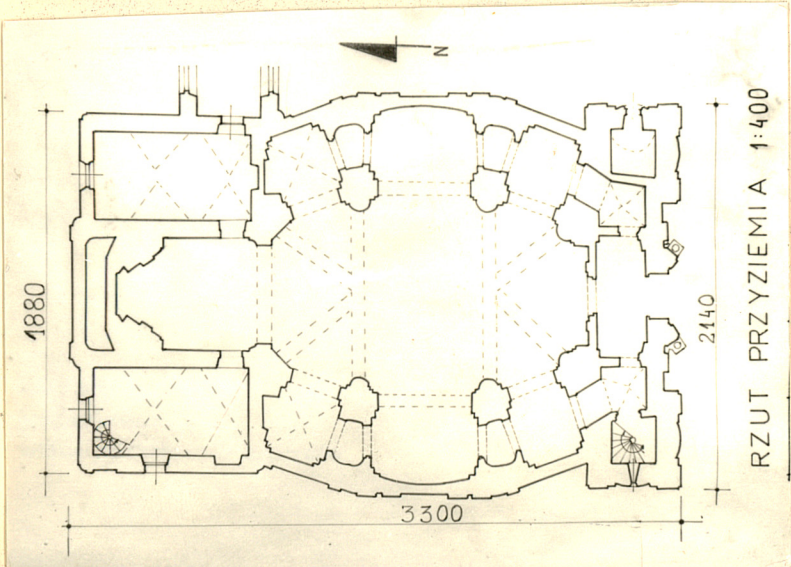
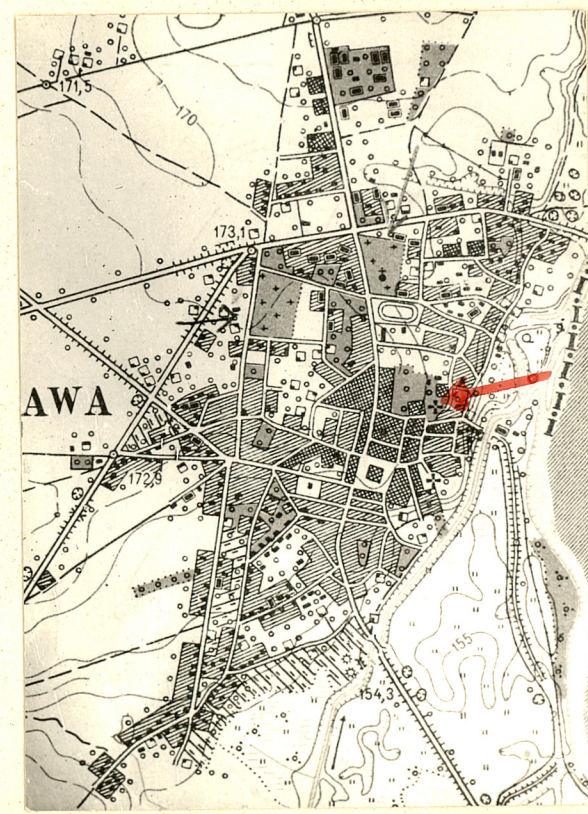
Parafia rzymsko-katolicka
we Włodawie

9. Użytkownik i jego adres:

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr. 119/168 data 31.01.1967

Pierwotny kościół par. drewniany zniszczony w 1556 r.; następny z fundacji Teodory z Sanguzków Prońskiej, pw. św. Anny, wzniesiony w 1596 drewniany, w 1 ćw. XVII w. zamieniony czasowo na zbór kalwiński, spalony w 1648, odbudowany po 1656, rozebrany w 1698 z inicjatywy Ludwika Konstantego Pocięja, strażnika w. litewskiego, późniejszego hetmana w. litewskiego, który ufundował tu rezydencję OO. Paulinów, uposażoną w 1703 i 1722. W 1711-1717 r. budowa klasztoru paulinów.

Obecny kościół późnobarokowy wzniesiony dla OO. Paulinów w latach 1739-1780 z fundacji Pocięjów, Ludwika i Antoniego oraz późniejszych kollatorów: Flemingów i Czartoryskich i samych Paulinów. Zbudowany wg proj. arch. Pawła Fontany.

W 1719 r. poświęcenie kamienia węgielnego; 1752 - założenie sklepienia; 1786 - konsekracja świątyni.

Przy budowie czynni budowniczowie i architekci: Burchandaj i Pallier, mistrzowie murarscy: Antoni Dowgiełło /1739-48/ i Grzegorz Cybulski /1748-53/ oraz liczni murarze.

- W 1850 - restaurowany z zewnątrz.

- 1864 r. - po kasacie konwentu oddany w ręce księży świeckich.

- 1871-3, 1903-4 - gruntownie restaurowany;

- po I wojnie światowej częściowo restaurowany: wymienione pokrycie dachu nawy i hełmów wież

- po rekwizycji pierwotnego miedzianego w 1915 r.

- w 1944 r. zniszczona wieża wsch. odbudowana 1950-2.

- 1980 r. remont elewacji i więźby, pokrycie blachą miedzianą.

Obecnie prowadzona renowacja polichromii.

Sytuacja: kościół wraz z klasztorem usytuowany w środkowo-wschodnim krańcu miasta Włodawy, na skarpie nadbużańskiej, obniżającej się silnie w kierunku wschodnim tuż za klasztorem. Ogrodzenie zespołu kościelnego przylega od południa do ulicy K. Świerczewskiego, od wschodu wytyczona ulica Gagarina, od zachodu zlokalizowana nowa plebania, od północy tereny kościelne.

Materiał i konstrukcja: Murowany z cegły ceramicznej pełnej, obustronnie otynkowany; grubość muru 70-150 cm. Sklepienia ceglane, otynkowane. W nawie sklepienie kolebkowe z lunetami na zdwojonych gurtach; prezbiterium przykryte eliptyczną, spłaszczoną kopułą na pendentywach; w kaplicach transeptowych kolebki na gurtach; w skrajnych kaplicach obejścia i lokalnościach przy przedsionku sklepienia kolebkowo-krzyżowe o zanikających szwach w przejściach, na chórze i kruchcie - kolebkowe; krypty sklepienie kolebkowo i kolebkowo-krzyżowe. Posadzki kamienne.

Więźba dachowa drewniana. Dachy pokryte blachą miedzianą.

Rzut i bryła: Nieorientowany, prezbiterium zwrócony na północ. Plan podłużno-centralny złożony z eliptycznego korpusu, prostokątnej części prezbiterialnej oraz prostokątnej kruchty flankowanej dwiema kwadratowymi wieżami. Wyniosła nawa otoczona obejściem składającym się z prostokątnych kaplic, z których dwie usytuowane na osi poprzecznej równe wysokością prezbiterium tworzą rodzaj ramion transeptu, na osiach przekątnych cztery mniejsze i niższe kaplice, wszystkie połączone ze sobą klinowatymi przejściami. Część prezbiterialna stanowi prostokątne prezbiterium z przylegającymi po bokach prostokątnymi zakrystią i skarbcem nad którymi łóże otwarte do prezbiterium i kaplic skrajnych. W podchórze prostokątna kruchta z dwiema kwadratowymi lokalnościami po bokach łączącymi się z kaplicami obejścia; z lokalności zachodniej wejście do klatki schodowej na chór i wieżę; wschodnia wieża dzwonnica dostępna od zewnątrz.

Elewacje: Fasada dwuwieżowa, trójosiowa z nieco cofniętą partią środkową i występującymi wieżami. Dolna kondygnacja części środkowej i wież rozczłonkowana pilastrami w wielkim porządku - zdwojonymi na narożach wież i parami flankującymi wejście, dźwigającymi wyłamujące się belkowanie z bogato profilowanym gzymsem. Na osi środkowej portal ujęty skośnie ustawionymi, zwielokrotnionymi pilastrami tokańskimi i parą kolumn na cokołach, zwieńczony szczytem o nadwieszonym ćwierćkolistym gzymsem; nad portalem prostokątne okno ujęte wyłamującym się uskokowo obramieniem. Na osiach skrajnych - w ścianach wież - nisze z rzeźbami świętych ujęte opaskami z kluczami i zwieńczone odcinkami gzymśu.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa ok. 700 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Obiekt w dobrym stanie technicznym.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

- Kat. Zab. Szt. w Polsce, T. VIII woj. lubelskie, red. R. Brykowskiego i E. Smulikowskiej, z. 18. pow. włodawski, opr. E. Smulikowska. Warszawa 1975, s. 55-61, fot. 2-7.
- A. Miłobędzki, Zarys dziejów architektury w Polsce, Warszawa 1978, s. 209.
- M. Karpowicz, Sztuka polska w XVIII wieku, Warszawa 1985, s. 78, 80, 263-267, 278, 287.
- Raczyński J., Centralne barokowe kościoły województwa lubelskiego. Warszawa 1929.
- Sobieszczański F. M., Kościół parafialny we Włodawie "Tyg. Ilustr." VII, 1871 nr 159.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania sygnatury)

Kościół i klasztor po pauliński, Rys. A. Lerne
"Album lubelskie" 1857.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Tekst - mgr B. Stanek-
Lebioda.
Rys. i fot. mgr Michał
Trzewik

26. Sprawdził

X/1988

1. Miejscowość W Ł O D A W A	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W.ŚW. LUDWIKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
---------------------------------	---	--

c.d. punktu 13.

Nad częścią środkową fasady szczyt rozczłonkowany parami pilastrów kompozytowych o trzonach skręconych dołem na zewnątrz, pomiędzy nimi zamknięte półkoliście okno; po bokach niewielkie obeliski na cokołach, w zwieńczeniu falisty naczółek z figurą N.P. Marii i wazony po bokach.

Górne kondygnacje wież urozmaicone: drugie - przeprute ze wszystkich stron zamkniętymi półkoliście otworami okiennymi flankowanymi kolumnkami o narożach ujętych zdwojonymi pilastrami kompozytowymi, dźwigającymi wyłamujący się gzyms. Dwie następne kondygnacje znacznie niższe o ściętych, wklęsłych narożach ujętych pilastrami o skręconych trzonach w formie spływów, zwieńczone wyłamującymi się gzymsami; w ostatniej kondygnacji potrójne kolumnki i pilastry ożywione płycinami. Elewacje boczne i tylna /oprócz transeptu/ o zaokrąglonych narożach ujęte pilastrami tokańskimi; gzymsy wieńczące bogato profilowane przełamujące się nad pilastrami. Kaplice transeptowe i prezbiterium zwieńczone trójkątnymi ogzysowanymi szczytami; nad nawą ogzysowane naczółki o łuku koszowym pomiędzy którymi odcinki attyki balustradowej. Okna prostokątne, w korpusie i prezbiterium w uskokowych obramieniach.

Dachy: Nawa nakryta dachem kopulastym, wielopółlaciowym, łamanym zwieńczonym drewnianą ażurową wieżyczką na sygnaturkę nakrytą kopulastym hełmem zakończonym cebulastą kopułką z iglicą, krzyżem i koroną. Kaplice transeptowe, prezbiterium i zakrystie nakryte dachami dwuspadowymi; nad kaplicami skrajnymi daszki pulpituowe. Wieże zwieńczone ośmiopółlaciowymi, łamanymi hełmami o ozdobnej, falistej linii, zakończone kopułkami z kulami i krzyżami na iglicach.

Wnętrze: Prezbiterium otwarte na nawę półkolistą arkadą tęczową, nawa otwarta do obejścia trzema parami półkolistych arkad filarów, z których środkowe najwyższe i najszersze; chór w emporze nad przedsionkiem wsparty na szerokiej arkadzie.

Ściany boczne prezbiterium ujęte płytkimi wnękami arkadowymi; narożniki prezbiterium i ściany nawy rozczłonkowane zdwojonymi pilastrami kompozytowymi w wielkim porządku, ponad nimi szerokie, przełamujące się belkowanie. Gurty arkad spływają na zdwojone pilastry dźwigające odcinki belkowania. Arkadowe przejścia pomiędzy kaplicami ujęte uproszczonymi pilastrami, wyżej przezrocza zamknięte nadwieszonymi łukami koszowymi spływającymi na konsolki.

Przy filarach nawy ustawione na cokołach rokokowe rzeźby Ojców i Doktorów Kościoła wykonane przez lwowskiego rzeźbiarza Macieja Polejowskiego w latach ok. 1776-81.

Polichromia późnobarokowa autorstwa Gabriela Sławińskiego. Wyposażenie wnętrza jednolite rokokowe wykonane przez warsztaty lwowskie w l. 80. XVIII w. M. Polejowskiego i M. Filewicza.

Instalacje: obiekt wyposażony w instalację elektryczną i odgromową.

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKOW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZALACZNIK NR

1. Miejscowość Włodawa	2. Obiekt (nazwa iak w karcie) kościół paraf. p.w. św. Judoika	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
---------------------------	--	--

Elewacja południowa.

Zwieńczenie fasady z dwoma wieżami.

Widok od południa.

Wkładkę założyć: M.P. Trzewik X/88
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywu: BDZ 6410611
OZGraf. Z.P. Ostroda zam. 699 nakł. 23,600

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKOW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZALACZNIK NR

1. Miejscowość Włodawa	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół paraf. pw. św. Józefa	3. Zawartość wkladki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
----------------------------------	--	--

Elewacja zach. i północna.

Szczyt elewacji północnej.

Elewacja północna.

Wkładkę założył:	M.P. Trzewik X/88
Miejsce przechowywania negatywów:	(imię, nazwisko, data)
OZGrat. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23,600	EDZ CAMEKON

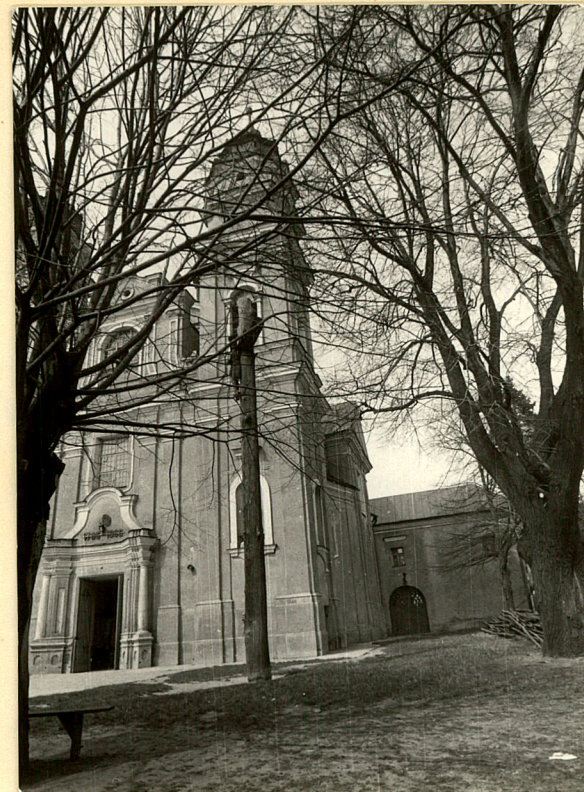
Wzór ODZ 1978 r.

Widok od zachodu.

Cz.elewacji zachodniej.

Cz.elewacji połudn. i wschodniej.